NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03709

HANIKE GELT

Sholem Aleichem

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

חנוכה געלט

פון שלום עליכם

א קינדער שפּיל אין דריי סצענעס

פריי אינסצענירט

פון

י. ד. בערקאָוויטש

אַרויסגעגעבן פון פאַרלאַג.

מתנות

באַם

שלום עליכם פאָלקס אינסטיטוט

ניו יאָרק.

אַרויסגעגעבן פון
פאַרלאַג „מתנות“
באַם שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט.

Copyright 1925
by
Farlag Matones Association
New York
Printed in U.S.A.

Myold Printing Co., Inc.
161 Grand Street, N. Y.

פ א ר ש ו י נ ע ן:

דער טאַטע.
די מאַמע.
שלום.
מאַטל.
ברײַנע די קעכין.

די שוועסטער אײדל.
דער שוואָגער זײדל.
דער פעטער בעני.
דער פעטער משה-אהרן.
די מומע פעסל.

ערשטע סצענע.

אַן אַלטמאָדיש הויז. צוויי טירן. אײנע אַנטקעגן, פירט אין דרויסן, און אײנע לינקס, פירט אין קיך אַרײַן. רעכטס אַ פענצטער; אויפן פענצטער שטײט צוגעגרײט אַ זילבערן חנוכה-לעמפּל. איבערן טיש ברענט אַ בליצלאָמפּ. — ס׳איז די ערשטע נאַכט פון חנוכה. — **דער טאַטע** דאַוונט מעריב, שטײט שמונה־עשרה, **שלום** און **מאַטל** זיצן בײדע באַם טיש, שפּילן אין דרײדל.

מ אַ ט ל: (קוקט אויפן דרײדל, ווי עס דרײט זיך און פאַלט). געפאַלן אויפן שין! ווי אַזוי מאַכט שין?

ש ל ו ם: שין מאַכט: שווײַג! דער טאַטע שטײט דאָך שמונה-עשרה...

מ אַ ט ל: (מיט אַ געבעט). נײן, שלום, כ׳לעבן, זאָג דעם אמת: ווי אַזוי מאַכן די אותיות אויפן דרײדל? איך האָב שוין ווידער פאַרגעסן.

ש ל ו ם: קאַצענער מוח! וויפיל מאָל דאַרף מען דיר זאָגן? — נון מאַכט נ ס, גימל מאַכט ג ד ו ל, היי — ה י ה, שין — ש ם.

מ אַ ט ל: און ווי אַזוי וועט דאָס זײַן אויף אידיש?

ש ל ו ם: אויף אידיש? נון — דו ביסט אַ נאַר, גימל — — אַ גרויסער...

מ אַ ט ל: אַבי דו ביסט אַ קלוגער! און ווי מאַכט היי און שין?

שלום: היי און שין ווי מאַכט? היי און שין מאַכט... טשעפּע זיך אָפּ פון מיר און דול מיר ניט קיין ספּאָדעק!

דער טאַטע (גייט־אויס שמונה־עשרה, גייט־צו צום קאָמאָד, נעמט־אַרויס פון קעסטל אַ וועקסן ליכטל, זאָגט „עלינו“ און מאַכט מיט די הענט צו די קינדער ווייזט זיי אויף דער קיך: אי—אָ! שהוא נוטה שמים ויוסד הארץ... אי—נו—אָ!

שלום (קוקט אויף אים, פאַרשטייט ניט זיין מיין): וואָס? אַ שוועבעלע?

דער טאַטע (באַווייזט אויף דער קיך): אי—אָ—אָ! ועל כן נקוה לך... אי—אָ—נו!

מאַטל (וויל טרעפן): אַ קאָלאָדאַטשמעסער! א שערל? דאָס אויבערשטע פונ׳ם שטויסל?...

דער טאַטע (פאַרקרימט דאָס פּנים אומגעדולדיק): מטא—איי!... אי—אָ—נו—פּע! אמי! אמי!... ביום ההוא יהיה אדוני אחד ושמו אחד... די מאַמע! רופט אַריין די מאַמע. לאָז זי גיין הערן בענטשן חנוכה ליכטלעך.

שלום און מאַטל (לאָזן זיך ביידע לויפן צו דער קיך, שרייען פריילעך): מאַמע! גיכער! חנוכה-ליכטלעך! (פון דער קיך באַווייזט זיך די מאַמע אין אַ ווייסן טשיפּעק, מיט אַ פאַרפלאַמט פּנים. פון הינטן לויפט איר נאָך ברײנע די קעכין מיט אַ פעט פּנים און מיט פעטע אויסגעשמירטע הענט).

די מאַמע: אוי, אַ מכה מיר, חנוכה-ליכטלעך! (קאַטשעט אַראָפּ די אַרבל, מאַכט אַ פרום פּנים און שטעלט זיך אָן דער זייט, גרייט צו הערכן).

ברײנע: חנוכה-ליכטלעך? אוי, אַ ווייטיק איז מיר אַ גרוי—סער! (בלייבט שטיין באַ דער טיר, ווישט די הענט אינם פאַרטוך, טוט אַ שמיר מיט דער פעטער האַנט איבער דער נאָז פון אונטן אַרויף און לאָזט איבער אַ שוואַרצן צייכן איבערן פּנים. שלום און מאָטל גיבן אויף איר אַ קוק און שיסן־אויס אַ געלעכטער.)

דער טאַטע: שאַ, שטיל זאָל זיין!

ד י מ אַ מ ע: וואָס פאַר אַ געלעכטער אינמיטן דערינען, פאַר חנוכה-ליכטלעך?

ב ר י י נ ע (קוקט אויף די קינדער מיט אַ שמייכל: נישקשה, זאָלן זיי לאַכן געזונטערהייט! דאָס לאַכן זיי דאָך מסתמא פון מיר. (טוט זיך אַ צווייטן שמיר איבערן פּנים. די קינדער קוקן אויף איר און שטיקן זיך פון געלעכטער.)

ד ע ר ט אַ ט ע (צינט־אָן דאָס ליכטל, גייט־צו צום חנוכה־לעמפּל, בייגט זיך אָן און מאַכט די ברכה מיט אַ ניגון): ברוך אתה אדוני אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה!

ד י מ אַ מ ע (פרום): ברוך הוא וברוך שמו, אמן!

ב ר י י נ ע: (שאָקלט מיטן קאָפּ). אָמן! (פאַרקרימט דאָס פּנים, ווי אויף צו וויינען). אוי, טאַטע זיסער האַרציקער, געטרייער! שוין דערלעבט חנוכה אויך... (גייט צוריק אין קיך. די מאַמע גייט איר נאָך).

ד ע ר ט אַ ט ע (קוקט אויפן חנוכה־לעמפּל, ווי ס'ברענט, הויבט אָן זינגען אונטער דער נאָז): הנרות הללו שאנו מדליקין... (גייט אַרום הין און צוריק, זאָגט עפּעס שטילערהייט, שטעלט זיך אָפּ באַם חנוכה־לעמפּל, קוקט און זאָגט און זאָגט. שלום און מאָטל האָבן זיך פאַרקליבן אין אַ ווינקל, קוקן אַרויס צום טאַטן, ווילן צוגיין צו אים און האַלטן זיך אָפּ).

ש ל ו ם (טוט אַ שטופּ מאָטלען): מאָטל נו?

מ אָ ט ל: וואָס נו?

ש ל ו ם: גיי צו, בעט אים חנוכה-געלט.

מ אָ ט ל: וואָס עפּעס א י ך זאָל בעטן חנוכה-געלט?

ש ל ו ם: אַזוי. וואָרים דו ביסט קלענער, באַדאַרפסטו בעטן חנוכה-געלט!..

ד ע ר ט אַ ט ע (הערט פון וויטן דעם שמועס פון די קינדער, שטעלט זיך אָפּ, שמייכלט אין באָרד אַריין. דערנאָך גייט ער צו צום

קאַמאָד, עפנט פּאַמעלעך דאָס קעסטל און נעמט ציילן געלט. שלום און מאָטל קוקן זיך איבער איינער מיטן אַנדערן, קערן זיך כלומרשט אָפּ אָן אַ זייט, קראַצן זיך אונטער דער פּאה, ווי ניט זיי מיינט מען. דער טאַטע טוט אַ הוסט): הם... קינדער, קומט נאָר אַהער!

שלום (גייט צו): האַ? וואָס איז, טאַטע?

מאָטל (גייט צו): מיך רופסטו אויך?

דער טאַטע (שמייכלט): דיך אויך... נאַט אייך ביידן חנוכה-געלט. (גיט שלומען אַ פּאַפּירן קערבל און מאָטלען אַ זילבערן האַלב-קערבל).

שלום און מאָטל (נעמען צו דאָס געלט און לאָזן זיך גיין צו דער טיר, פריער פּאַוואָליע און נאָכדעם גיכער, נעמען זיך פאַר די הענט, שפּרינגען אויף איין פוס און זינגען אונטער).

איינגע, ביינגע,
סטופּע ציינגע,
אַרצע, באַרצע,
גאָלע שוואַרצע,
איימעלע, ריימעלע,
בייגעלע, פייגעלע —
האָפּ!

(שטויסן זיך אָן אין טיר מיטן פעטער בעניך, וואָס קומט אַריין פון דרויסן).

בעני: ביגעלע, פייגעלע — האָפּ! (כאַפּט די קינדער פאַר די הענט און פירט זיי צוריק). וואוהין איז חברה פלעצל וואוהין לויפט מען? וואַרט אַ ווײַלע, אייך קומט דאָך חנוכה-געלט! (נעמט אַרויס פון קעשענע און גיט זיי). נאַ דיר אַ זילבערנעם גילדן, און נאַ דיר אויך אַ זילבערנעם גילדן! (טוט אויס דעם מאַנטל, שטייט און הערט זיך צו צו דער קיך, רעדט צום טאַטן). נו, און באַ דיר, הער איך, פּרעגלט מען שוין שמאַלץ, מען גרייט לאַטקעס? (רייבט די הענט). מאַכן מיר, הייסט עס אַ דאַמקע?

דער טאַטע: מאַכן מיר, הייסט עס, אַ דאַמקע.

(נעמט אַרויס פון קעסטל אַ בויגן פּאַפּיר, זעצט זיך צום טיש, צעווירעט דעם בויגן אויף קעסטלעך).

שלום: טאַטע, ברענגען פּאַסאַליעס?

בעני: ער ווייסט אָבער, דער קליינער, ער געדענקט! (נעמט אים פאַר אַן אויער). גיי ברענג פּאַסאַליעס — שוואַרצע און ווייסע. (שלום גייט אין קיך און ברענגט אַ זשמעניע פּאַסאַליעס).

דער טאַטע (לייגט אויס די פּאַסאַליעס אויפן פּאַפּיר): נאָר איין זאַך וועל איך דיך בעטן בעני: בלא חרטה ובלא דריי. דאָס הייסט: אַ גאַנג זאָל זיין אַ גאַנג!

בעני (זעצט זיך צום טיש): נו, מילא, אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (גייט אַ גאַנג).

דער טאַטע (שלאָגט אָפּ אַ ציגל): אַ גאַנג איז אַ גאַנג.

בעני (שלאָגט אָפּ צוויי ציגלעך): אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (ביידע פּאַרטיפן זיך אינם שפּיל, קייען די בערד און זינגען עפּעס אונטער דער נאָז. שלום און מאָטל שטייען אַ ווײַלע באַם טיש און קוקן צו, דערנאָך פאַרקלייבן זיי זיך אָן אַ זייט, זעצן זיך אויף דער ערד און נעמען שפּילן אין דריידל).

שלום (לייגט אַוועק דאָס דריידל, נעמט אַרויס דאָס געלט פון קעשענע): איך האָב שוין אַ קערבל מיט אַ גילדן, און וויפיל האָסטו, מאָטל?

מאָטל: איך האָב נאָר אַ האַלב קערבל מיט אַ גילדן.

שלום: ווייל דו ביסט מיט אַנדערהאַלבן יאָר אינגער פון מיר... ווי מיינסטו, מאָטל, וואָסער יום-טוב איז דער בעסטער פון אַלע ימים-טובים?

מאָטל: איך זאָג, אַז חנוכה.

שלום: פאַר וואָס ניט פּורים?

מאָטל: ווייל פּורים איז איין טאָג, און חנוכה איז אַכט טעג. דאָס איז איינס אַוועק. און צווייטנס, ווייל חנוכה האָבן מיר ה י י נ ט, און פּורים וועט זיין ערשט ווייס איך ווען!....

ד ע ר ט א ט ע (קוים אַז עק באָרד, טרייסלט מיט די פיס אונטערן טיש און זינגט מיט אַ גמרא ניגון): אוי, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען?... זאָל איך גיין אַהער? — וועט ער גיין אַהין; וועל איך גיין אַהין? וועט ער גיין אַהער. באַדאַרף מען בעסער גיין אַזאַ מין גאַ—אַ—נג...

ב ע נ י (מיטן זעלבן ניגון): אַזאַ מין גאַנג, אַזאַ מין גאַנגן..

ש ל ו ם: ווי מיינסטו, מאָטל, וויפיל חנוכה-געלט קאָן זיך באַ אונדז צונויפקלייבן פון אַלע פעטערס מיט אַלע מומעס?

מ אָ ט ל: פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען אַ נביא?

ש ל ו ם: פריער פון אַלץ גייען מיר מאָרגן צום פעטער משה-אהרן — ער איז אַ נגיד.

מ אָ ט ל: ער איז דאָך אָבער אַ קאַרגער!

ש ל ו ם: דעריבער איז וואָס? חנוכה-געלט וועט ער

מ ו ז ן געבן — ער וועט זיך פון אונדז ניט אויסדרייען...

מ אָ ט ל: נו, און צו וועמען נאָך וועלן מיר גיין?

ש ל ו ם: נאָכדעם — צום פעטער איצין.

מ אָ ט ל: דער פעטער איצי איז דאָך ברוגז מיטן טאַטן!

ש ל ו ם: און אַז ער איז ברוגז מיטן טאַטן, זענען מיר שולדיק?...

מ אָ ט ל: נו, און צו וועמען נאָך?

ש ל ו ם: היינט דער פעטער בייניש און די מומע יענטע.

מ אָ ט ל: קאָרג א י ג ע נ ע קינדער האָבן זיי? אַזאַ כאַליאַסטרע!

ש ל ו ם: דאָס איז קיין תירוץ ניט פאַר חנוכה-געלט!...

מ אָ ט ל: און ווער נאָך וועט דיר געבן?

ש ל ו ם: וואָס הייסט — ווער נאָך? און וואו איז אונדזער איידל? און איר מאַן זיידל?

מ אָ ט ל: זיידל וועט דיר געבן אַ שנעל אין נאָז, ניט קיין חנוכה-געלט!

ש ל ו ם: דאָס וועלן מיר שוין שפּעטער זען... שאַ! אָט זענען זיי דאָ אַליין! (עס קומען אַריין איידל און זיידל, טוען אויס די מאַנטלען).

א י י ד ל (מיט אַ טרויעריק פּנים): גוטן אָוונט טאַטע. (קאָרטשעט זיך) אַזוי קאַלט געוואָרן אין דרויסן און אַזוי פינצטער.

ז י י ד ל (מיט אַ פריילעך פּנים): אַ גוט יום-טוב, שווער! אַ גוט-יום-טוב, פעטער! אַזוי וואַרים דאָ בײַ אייך אין שטוב און אַזוי ליכטיק!... (גייט צו צום טיש). אַהאַ! מע שפּילט שוין אַ דאַמקע לכבוד חנוכה! (קוקט זיך אַרום). און פון קיך טראָגט זיך אַ ריח — אַ מחיה!... איך האָב מורא, אַז מע באַקט לאַטקעס.

ב ע נ י (פּאַרטיפּט אונם שפּיל): מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס...

ז י י ד ע ל (שטייט אַ ווײַלע באַם טיש, דערנאָך דרייט ער זיך אויס זינגט אונטער דער נאָז). נאַ-עריצך... (גייט פאַרבײַ שלומען מיט מאַטלען עטלעכע מאָל, ווי ער וואָלט זיי ניט געזען, טוט זיך פּלוצים אַ דריי אויס פלינק און דערלאַנגט זיי ביידן צו שנעל איבער די נעזער, זינגט צו יעדן שנעל). נעריצך! ונקדישך!.. (שלום און מאָטל כאַפּן זיך פאַר די נעזער).

א י י ד ל (מיט אַ וויינענדיק קול): זיידל, מוטשע ניט די קינדער. איך בעט דיך!

ז י י ד ל: ווער מוטשעט זיי? (צו די קינדער). איך ווייס דאָך ווייסע חברהניקעס, אויף וואָס איר קוקט אַרויס! איר מיינט דאָך מסתמא פעטי-מעטי, האַ? נאַט זשע אייך ביידן חנוכה-געלט! (ציילט אויס צו יעדן אין האַנט אַריין עטלעכע זיל-

בערנע מטבעות, און איידער די קינדער קאָנען כאַפּן אַ קוק אויפן געלט, גיט ער יעדן פון זיי צו צוויי שנעל: אין שפּיץ נאָז און אין עק אויער).

א י י ד ל (מיט אַ וויינענדיק קול): זיידל, גוואַלד, איך קאָן דאָס ניט צוקוקן!... (גייט ארויס אין קיך. זיידל גייט צוריק צום טיש).

ש ל ו ם: אהאַ! וואָס האָב איך געזאָגט? ער האָט געגעבן חנוכה-געלט!

מ אָ ט ל: ער האָט אָבער געגעבן אַ שנעל אין נאָז אויך!

ש ל ו ם: האָבן מיר ביידע געטראָפן...

זיידל (באַם טיש). נע—עריצך... (קוקט אַריין אינם שפּיל). שווער! וואָס טראַכט איר דאָ אַזוי לאַנג? גייט אָט אַזוי אַ! (ווייזט מיטן פינגער אויפן פּאַפּיר).

ד ע ר ט אַ ט ע: האַ? וואַרט אַ ווײַלע, כאַפּ ניט... (זינגט). נאָר איינער, וואָס באַדאַרף איך דאָ מורא האָבן? טאָמער שלאָגט ער מיר אָפּ דאָס ציגל? וועל איך באַ אים צונעמען צוויי ציגלעך. איי, וואָס? טאָמער מיינט ער מ י ר שלאָגן דריי ציגלעך?

ב ע נ י: דריי ציגלעך, דריי ציגלעך, דריי ציגלעך?...

ד ע ר ט אַ ט ע: אוי ביסטו אַ טיפּיש, בעני, און אַ גרויסער!

ב ע נ י: ביסט אַליין אַ טיפּיש, מיין ברודער, און נאָך אַ גרעסערער! (גייט אַ גאַנג און פאַרכאַפּט זיך באַלד צוריק).

ד ע ר ט אַ ט ע (כאַפּט בעניען פאַר דער האַנט): פע, בעני, מיר האָבן דאָך גערעדט, בלא חרטה, בעני, בלא דריי!

ב ע נ י: חרטה? וויפיל מאָל מאַכט זיך, אַז דו האָסט חרטה?

ד ע ר ט אַ ט ע: איך?... ע, בעני, דערפאַר האָב איך דאָך פיינט מיט דיר צו שפּילן אין דאַמקע.

ב ע נ י: ווער זשע נייט דיך, זאָלסט מיט מיר שפּילן?...

(פון קיך באַווייזן זיך די מאַמע און איידל מיט פאַרפלאַמטע פּנימער.

הינטער זיי טראָגט ברײנע אַ גרויסן פּאַלומעסיק מיט הייסע לאַטקעס, פון װעלכע עס גײט אַ פּאַרע).

די מאַמע: שוין? מע קריגט זיך שוין איבער אַ פּאַסאַלקעלע?...

איידל: שאַט, אָט קומען די לאַטקעס אַליין! (גייט אַנטקעגן די װײַבער מיט אַ געזאַנג). נעריצך! ונקדישך!

שלום און מאַטל (טאַנצן און פּאַטשן מיט די הענט): נעריצך! ונקדישך! לאַטקעס! לאַטקעס! לאַטקעס!...

צװייטע סצענע.

אויף מאָרגן אין דער פרי, באַם פעטער משה-אהרן אין הויז. די מומע פעסל, אין שפּאַקולן, זיצט באַם טיש און שטריקט אַ זאָק. שלום און מאַטל קומען אַריין פּאַרפּרוירענע, אַנגעטאָן אין טולופּלעך און אַרומגעוויקלט אין גרויסע װאַרימע שאַלן.

שלום און מאַטל (באַ דער טיר): אַ גוט מאָרגן, מומע פעסל!

פעסל (שטייט אויף, לייגט אַװעק דעם זאָק): זע נאָר, געסט! מסתמא געקומען נאָך חנוכה-געלט? (שלום און מאַטל לאָזן אַרונטער די אויגן און שמייכלען. די מומע פעסל טוט זיי אויס די טולופּלעך, רופט זיי צום טיש). נו? קומט אַהער, װאָס שטייט איר באַ דער טיר? (נעמט זיך צום פּאַרטוך). קומט, אָט װעל איך אײַך... (שלום און מאַטל קוקן זיך איבער, גייען צו מיט אַ פרײלעכן גלאַנץ אין די אויגן). אויסשנייצן די נאָז... (נעמט יעדן פון זיי מיטן פּאַרטוך באַ דער נאָז). שנייץ-אויס! גוט, גוט שנייץ-אויס! זשאַלעװע נישט! נאָך! נאָך! אָט-אַזוי!... (שלום און מאַטל שטייען ביידע מיט די רויטע נעזער, װי אָפּגעשמיסענע). נו, װאָס שטייט איר? זעצט זיך אַ ביסל אָפּרוען. (די אינגלעך זעצן זיך אַן דער זייט, קוקן אויף די װענט). װאָס מאַכט דער טאַטע?

שלום: גאָרנישט.

פעסל: װאָס מאַכט די מאַמע?

מאָטל: גאָרניט.

פּעסל: געקוילעט גענדז?

שלום: געקוילעט.

פּעסל: געפּרעגלט שמאַלץ?

מאָטל: געפּרעגלט.

פּעסל: געבאַקן לאַטקעס?

שלום: געבאַקן.

פּעסל: דער פעטער בעני געווען?

מאָטל: געווען.

פּעסל: געשפּילט דאָמינע?

שלום: געשפּילט. (אין דער צייט קומט אַריין דער פעטער משה-אהרן מיט אַ זויער פּנים, מיט וואַטע אין די אויערן און מיט נאַסע הענט, גייט גלייך צום האַנטוך).

שלום און מאָטל (שפּרינגען ביידע אויף): אַ גוט מאָרגן, פעטער משה-אהרן.

משה אהרן (קוקט זיך אויף זיי ניט אום, ווישט די הענט און זאָגט עפּעס, קנייטשט דאָס פּנים, פּינטלט מיט די אויגן): ברוך אתה... אשר יצר... נקבים, נק—בים; חלולים, חלו—לים!...

פּעסל: משה-אהרן מע באַדאַרף זיי עפּעס געבן חנוכה-געלט.

משה-אהרן (קוקט זיך ניט אום, ווישט די הענט, זאָגט עפּעס און לאָזט אויס מיט אַ קוויטש): ומפליא ל—ע—שות!...

פּעסל (העכער): משה-אהרן, די קינדער חנוכה געלט!

משה-אהרן: האַ? וואָס? (לייגט איבער די וואַטע פון איין אויער אין אַנדערן).

פּעסל (שרייט): די קינדער חנוכה-געלט!!!

משה-אהרן (גייט צו צום טיש, האַלט זיך באַם בויך): אוי, דער בויך! דער בויך! (צו די קינדער). חנוכה-געלט ווילט איר? וואָס דאַרפן קינדער געלט? וואָס וועט איר טאָן מיטן געלט? האַ? אויסגעבן, צעטרענצלען, האַ? וויפיל האָט איך געגעבן דער טאַטע אייערער חנוכה-געלט? האַ?

שלום: מיר אַ קערבל, און אים אַ האַלבס. (ווייזט אויף מאַטלען. מאַטל, אַ דערשראָקענער, שאָקלט מיטן קאָפּ).

משה-אהרן (שטוינט): אַ קערבל?!... המ... מע באַלעוועט קינדער. מע מאַכט פון זיי אַ תל! (צו שלומען). וואָס וועסטו טאָן מיטן קערבל, האַ? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! דו הערסט וואָס איך זאָג דיר? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! צי אפשר ווילסטו דאָס צעבייטן, האַ?

פּעסל: ניט צעבייטן, יאָ צעבייטן — וואָס גייט דאָס דיך אָן? גיב זיי אָפּ זייערס און זאָלן זיי גיין געזונטערהייט!

משה-אהרן (שאָקלט מיטן קאָפּ, זיפצט, גייט אַוועק אין צווייטן חדר, שלעפּט די פיס, קומט צוריק, ציילט אין האַנט עטלעכע גרויסע קופּערנע מטבעות, רעדט צו זיך אַליין): המ... מע פירט-איבער קינדער מע מאַכט פון זיי אַ תל, אַ תל-עולם!... (צו די קינדער). נאַט! נאָר פאַרלירט דאָס ניט! איר הערט וואָס מע זאָגט אייך? פאַרלירט דאָס ניט — ס׳איז געלט!... (שטופּט זיי אַריין יעדן עטלעכע מטבעות, גייט אָפּ, טוט אַ מאַך מיט דער האַנט. די קינדער לאָזן זיך לויפן צו די טולופּלעך).

פּעסל: וואַרט! וואָס לויפט איר אַזוי? (די קינדער שטעלן זיך אָפּ, קוקן אויף איר. זי נעמט דעם פאַרטוך אין האַנט). גיט אַקאָרשט אַהער אייערע נעזער נאָך אַ מאָל! (שנייצט זיי אויס גוט די נעזער). אָט אַזוי! אָט אַזוי!...

דריטע סצענע

דעם זעלביקן טאָג, ווידער באַם טאַטן אין שטוב. שלום און מאַטל קומען אַריין פון דרויסן מיט רויטע אָנגעפרוירענע פּנימער, טוען אויס די טולופּלעך.

ש ל ו ם (גייט צו צום טיש) : אַנו, מאַטל, איצט וועלן מיר וויסן, וויפיל סע האָט זיך באַ אונדז אָנגעקליבן חנוכה-געלט פון אַלע פעטערס און אַלע מומעס... (נעמט אַרויס פון קעשענע דאָס געלט און לייגט אויפן טיש. מאַטל טוט אויך דאָס אייגענע).
דו זעסט מאַטל, וויפיל געלט איך האָב? אַ גאַנצן אוצר! (פאַרטראַכט זיך אַ ווײַלע, הויבט־אָן צו לאַכן. דו ווייסט, וואָס מיר האָט זיך היינט באַנאַכט געחלומט?

מ אָ ט ל : פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען אַ נביא?

ש ל ו ם : אַ מאָדנער חלום.. איך ליג אַזוי און שלאָף, ערשט עס קומט אַריין ברײַנע מיט אַ פּאַלומעסיק פול מיט קערבלעך, און פון די קערבלעך גייט אַ פּאַרע...

מ אָ ט ל : ווי אַזוי קאָן פון קערבלעך גיין אַ פּאַרע?

ש ל ו ם : אָט וועסטו הערן... ווי נאָר דו האָסט דאָס דערזען — דו גיסט ניט אַ שפּרונג אויף ברײַנען, נעמסט כאַפּן קערבלעך פון פּאַלומעסיק און שלינגסט זיי ווי האַלעשקעס. זאָג איך צו דיר: „מאָטל, וואָס טוסטו? קערבלעך שלינגסטו?" זאָגסטו צו מיר: „ס׳איז דאָך היינט חנוכה, און חנוכה איז אַ מצוה צו שלינגען קערבלעך"...

מ אָ ט ל : ס׳אַ ליגן! איך האָב דאָס גאָרניט געזאָגט!

ש ל ו ם (צעלאַכט זיך) : נאַר איינער! ס׳איז דאָך געווען אַ חלום!.. נו, לאָמיר זיך נעמען ציילן. נאָר דו ווייסט וואָס? דו שווייג; פריער וועל איך איבערציילן מיינס, נאָכדעם וועסטו ציילן דיינס... (ציילט דאָס געלט). אַ קערבל מיט דריי צוואָנציקער מיט פיר גילדן, מיט פינף גריוונעס, מיט זעקס פיטאַקלעך — וויפיל מאַכט דאָס אינאיינעם? אַזוי גרוים, ווי אַ קערבל מיט דריי צוואָנציקער, מיט פיר גילדן, מיט פינף גריוונעס, מיט זעקס פיטאַקלעך...

מ אָ ט ל (קאָן זיך ניט דערוואַרטן, ציילט זיין געלט פון איין האַנט אין דער אַנדערער) : אַ צוואָנציקער און אַ צוואָנציקער, איז צוויי צוואָנציקער, און נאָך אַ צוואָנציקער, איז דריי צוואָנציקער, און צוויי גילדן, איז דריי צוואָנציקער מיט צוויי

גילדן, און אַ גריוונע און נאָך אַ גריוונע — איז אינאיינעם צוויי, צוויי צוואַנציקער מיט דריי גילדן, מיין איך דריי גילדן מיט צוויי צוואַנציקער... טפו! וואָס רייד איך?...

ש ל ו ם: וואַרט! פאַרטומל מיר ניט דעם קאָפּ!... (לייגט אויס די מטבעות אויפן טיש, ציילט שטילערהייט, מאָטל טוט אויך אַזוי). מאָטל, דו ווייסט ניט וואָס פאַר מטבעות זיינען עס דעם פעטער משה-אהרנס? (באַווייזט אים די גרויסע מטבעות).

מ אָ ט ל: פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען אַ נביא?

ש ל ו ם: עפּעס מאָדנע האַרטע מטבעות, און אַלע אָפּ-געריבענע... ווי אַזוי זאָלן מיר זיי רעכענען? פאַר צענערלעך?

מ אָ ט ל: פאַר וואָס ניט זעקסערלעך?

ש ל ו ם: נאַרעלע! אויב צענערלעך וועט דאָס אויסקו-מען מער... דו ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי אויסבייטן באַ דער מאַמען! (שטייט אויף, רופט). מאַמע! מאַמע!

ד י מ אַ מ ע (קומט אַריין פון קיך): האַ, וואָס איז?

ש ל ו ם (באַווייזט איר די מטבעות): בייט אונדז אויס אָט די צענערלעך...

ד י מ אַ מ ע (טוט אַ קוק אויפן געלט): וואָס איז דאָס פאַר אַ מאָדנע פּיטאַקעס? ווער האָט דאָס אייך אַריינגערוקט אַזאַ געלט? (די קינדער שעמען זיך אויסזאָגן און מאַכן אַ שוויג).

ש ל ו ם: בייט אונדז אויס, מאַמע...

ד י מ אַ מ ע: ווי אַזוי זאָל איך אויסבייטן, אַז איך ווייס ניט, וואָס פאַר אַ געלט דאָס איז? ס'איז גאָר קיין געלט ניט... (גייט צוריק אין קיך).

ש ל ו ם (קוקט אויף מאָטלען): נו? וואָס טוט מען איצט?

מ אָ ט ל: איך וועל גיין בעטן בריינען... (גייט אין קיך און קומט צוריק מיט בריינען).

בריינע (גייט אים נאָך מיט אַ שמייכל): וואָס איז, נשמה מיינע? וואָס ווילסטו מיר זאָגן?

מאַטל: בייט אונדז אוים אַט די זעקסערלעך. (ווייזט איר).

שלום: ניט זעקסערלעך, נאָר צענערלעך...

בריינע (קוקט אויף די מטבעות): ס׳איז ניט קיין זעק־סערלעך און ניט קיין צענערלעך. ס׳איז עפּעס גאָר דער שוואַרציאַר ווייסט וואָס!

מאַטל (מיט אַ געבעט): בייט־אוים, בריינע!

בריינע (קוועטשט מיט די פּלייצעס): איך אויסבייטן? ווי קומט צו מיר געלט?

שלום: איר האָט גאָר קיין געלט ניט?

בריינע: ע, קינדעניו, ווען איך זאָל האָבן געלט, וואָלט די וועלט גאָר אַן אַנדער פּנים געהאַט!... (גייט צוריק אין קיך).

שלום (קוקט אויף מאַטלען פאַרצווייפלט): נו? ווי אַזוי ווערט מען פּאַטר פּטור פון די האַרטע צענערס?

מאַטל (טראַכט אַ ווײַלע): ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי אַריינוואַרפן אין אויוון אַריין, אָדער גאָר אין דרויסן אויפן שניי...

שלום: אַ חכם אַ איד! שוין גלייכער, דאַכט זיך, אוועקשענקען זיי אַן אָרעמאַן!

מאַטל: אַ שיינער בעל־צדקה! ווילסט אָפּנאַרן אַן אָרעמאַן?...

שלום: נאַרעלע, ווער זאָגט דען אָפּנאַרן? מיר וועלן אים נאָך געבן דערצו אַן אמתן צוואַנציקער, אַבי ער זאָל נאָר וועלן צונעמען פון אונדז דעם אומגליק... און ווייסט גאָר וואָס מאַטל? לאָז טאַקע אַן אָרעמאַן אויך האָבן חנוכה־געלט!...

פּ אָ ר ה א נ ג.